

له يادى 20 ساله ئه نفالدا نارەوایى و سووکایه تیه کان ريسوا ده که ين

ANFAL



Ayubov

له 14 ی ئه پیریدا 20 سال به سەر تاوانی ژینۆسایدی ئه نفال تیده په پیت، که چی به داخه وه ئه رک و پیدایستیه کان که په یوه ندیبان به پرسى ژینۆسایدی ئه نفال وه هه یه چیگه ی نینگه رانی و بیژاری ژۆرن. ئه و شته که مانه ی تا ئیستا کراون ژۆرنمترن له ئاستی پیویست، گه لی پرسى گرنگ له بىرکراون و جگه له وه ی سووکایه تی و پیشیلکاری نابه ناو رووده دن. که سوکارى قوربانیاان و پیدایستیه هه نوکه ییه کانیاان، باشترکردنی ژانیاان و پیویستبوونی قه ره بووی فره لایه ن هيجی ئه وتۆی بۆ نه کراوه. بپیار و به ئینه کانى کۆنفرانسه کانى حکومه تی هه رپم تا ئیستا له هاش و هوش تینه په رپوون. ژۆربه ی گۆره به کۆمه له کان له بیابانى عیراقى عه ره بیدا بیخاوه ن و بیناز که وتوون، که سوکاریان له چاوه روانی خۆشه وستانیااندا بئ ئومید که وتوون و به ئینه کانى سه رۆکی هه رپم له له قسه کردن تینه په رپوون. ئه نفالکراوه بیسه روشینه کان له ولاتانی عه ره بی که س نه پۆته خاوه نیاان، ده سه لاتی کوردی جگه له پاسیقى، لایه نگرى له هه لۆیستى ولاته عه ره بییه کان ده کات، بۆ نمونه سه باره ت به کچه ئه نفالکراوه فرۆشراوه کان به میسر، نوینه رى کورد له میسر وه کو میسریه کان به بی بوونی لیکۆلینه وه ی گونجاو بوونی کچی فرۆشراوی ئه نفالکراوی له میسر په تکرده وه. رینگه دان به هاتنی تاریق هاشمی بۆ هه له بجه و داواکردنی ئازادکردنی سولتان هاشم یه کی له تاوانباره سه ره کییه کانى ژینۆسایدی ئه نفال، راسته وخق سووکایه تی بوو به قوربانیاانى ژینۆسایدى کرا. به کارهینانی به سه دان ته رمی ئه نفال کان بۆ به رژه وه ندى رامیاارى عیراقچیاانى ده سه لاتی کوردی بازگانیه کی دیکه بوو به قوربانیاان کرا. دانی که یسى ژینۆسایدی ئه نفال به دادگایه کی عیراقى عه ره بی ناسه ره بخۆ و لایه نگیر و بیتوانا ناره وایه تیه کی میژووییه به رامبه ر به قوربانیاان، به تابه تی و نه ته وه ی کورد به گشتی کرا. دادگای عه ره بی عیراقى که به هيج شيوه یه که له نفال به رژه وه ندى گه لی کوردستان نایه ته وه و لایه نگیره، قانونه کی به پپی پرۆسه ی رامیاارى دروستکردنه وه ی عیراق سنووری بۆ داندر و به رژه وه ندى قوربانیاان پشتگوئى خرا، کۆمه لى قانونی عیراقى ناگونجاوی گرته خۆی، به عه ره بکردنی نه کرده تاوانیکى دیاریکراو، به زمانى عه ره بی به رپۆه چوو، دادوهرى عه ره ب بۆ ئه نفال داندران، کۆمپانیا کیمیاوییه کان و بازگانسه ناعیراقیه کان له دادگاییکردن پارێزران، هه ره که له سالی 1993 دا پزیمى عیراق و UN له سه ر دادگایى نه کردنی ئه و کۆمپانیاانسه ریکه وتوون. سکالاکاران و دیته ران ژۆریان رینگه ی به شداریان نه درایه و جوداکیاریان به رامبه ر کرا. تاوانباران ژۆربه یان

ناره وایه تیه کان نه پۆشی، هه لۆیستی هه بیته و ریسواى ده ستپوه ردان له کاروباری دادگا بکات. به رپرسه کورده کان ئه وانسه هه ولئى رزگارکردنی تاوانباران ده دن به تاوانی ناپاکى نیشتیمانی بدرینه دادگا. هه موو جاشه تاوانباره کانى به شداریوو له تاوانی ئه نفالدا به بی جیاوازی بدرینه دادگا. وه فقیق سامه رایی، نه زار خه زره جی و نمونه ی ئه وان له ئه فسهرانى ئه نفالچی بدرینه دادگا. تیمی تابه تی شاره زان و پیکه اتوو له شاره زایانی جیهانی و کورد بۆ دۆزینه وه و لیکۆلینه وه له سه ر گۆره به کۆمه له کان دروست بکریته و ده سته کار بن. مۆنه مینتیک بۆ تاوانی ئه نفال له و شوینه ی که ژۆرتیرین قوربانیاان داوه دروست بکریته، هه ر له ویدا مۆزه خانه یه کی بۆ ژینۆسایدی ئه نفال بکریته وه که تیايدا پیشانگا، گوزارشتی قوربانیاان، هه ره ها ژۆرتیرین که رسنه و شمه ک و ده کومینتی تاوانه که له خۆی بگریته. که سوکارى قوربانیاان و هه موو ناوچه کانى که له کوردستان دابریندراون و ده که ونه چوارچۆیه ی ماده ی 140، قه ره بووی فره لایه نیاان بکریته وه، پیدایستیه کانى ژانیاان بۆ دابین بکریته، ناوچه کانیش بخزیته وه سه ر کوردستان و دابینی پارێزرگاری ته واو بۆ مسۆگه رکردنی ئاسایشی دانیشتوانانی بکریته.

به رژه وه ندى گه لی کورد دا. ئه وه ی رپوویان دا و روو ده دن، بۆنمونه: داوخستنی دۆسه یی هه له بجه و پپاری شارده نه وه ی گه لیک له فاکته ره کان له م دۆسه ییه یه دا، داوخستنی دۆسه یی بارزانییه کان، تیکه لکردنی ئه و تاوانانه له گه ل تاوانه عه ره بی و عیراقیه کانى دیکه و به عیراقیکردنی ئه و تاوانانه، سه که نندال و ناره وایه تیه کانى دادگا و ده سه لاتی عیراقى، سه له ماندنی دیسان قوربانى بوونی گه لی کورد له پرۆسه ی عیراقى دواى سه دام ده سه لمینن.

دیوه زمه ی ئه نفالیه کان

عه باس نادر

ئهی پیرزنی کور لی ونبوو، وه ره بامن و تو له م یاده نه گریسه دا تیر تیر بگرین، فرمیسیکیشمان نه سپین هه تا ده مرین، تو بۆ کوره تا قانه و خیر له خۆنه دیوه که ت، منیش بۆ بی په روائی زه مه نی دواى کورپه بی باوکه هه تیه وه که ت... مه به ستم بۆ زه مه نی جودایی ئاسمان و ریسمانی ژینی رۆژانه ی تو، بۆ هه واو هه وه سی ئه نفالچیه کانى دوینی و ئه مرۆ، بۆ زه مه نی خانووه که پره که ی تو، بۆ باله خانه ی جاشه کانى دوینی و ئه مرۆ، بۆ سپیتی که زى و بسکی تو، بۆ سمیل ره شی به عسیه کانى دوینی و ئه مرۆ، بۆ پشت چه مانه وه و قه مبووری تو، بۆ قیت و قۆزی ره فقی حزبه کانى دوینی و ئه مرۆ، بۆ به ئابرووی و به شه ره فی تو، بۆ بی نامووسی و گه وادی مخابه راته کانى دوینی و ئه مرۆ. داپیره گیان وه خته منیش بگه مه ئه و باوه ره ی شه وه کانى زستانی دوینی ژۆر گه رمتر بوون له پۆزه کانى به هاری ئیستا، خۆ هه رنا "ئیمه ئاوا زمان له که لی خۆمان ده خویند و ئه وانیش له که لی خۆیان، به لام ئیمرۆ ئه وان به رووکه ش له که لی ئیمه ده خوینن، ئیمه ش که لیکمان نه ماوه ئاوازی تی بخوینن. داپیره گیان منیش وه که تو چاوم ده چپته پشت سه رم، دواى حه قده سال له راپه رین و پینچ سال له رووخانی پزیم کۆنه جاشیکى به به رگی پشتمه رگه وه ده ببینم، یان ئه نفالچیه کی به لپرسراوی له وه زا ره تی ئه نفال و شه هیدانه وه ده ببینم، یان کۆنه به عسیه کی به لپرسراوی له په رله مانه وه ده ببینم، یان موخابه راتیک به سه ره رشت له یادی کیمیا بارانه وه ده ببینم، یان سه رکرده کان له مالی کۆنه ئه من و ئه نفالچیه کانه وه ده ببینم.

جیه جی بکریته و هيج ده سه لاتی که یسى که مواتای دوجه یلی به مجۆره تیشکی خسته سه ر ئه م تاوانه بچووکه و سه ر سه دام حوسین له م تاوانه دا، پاشان سه دام له سه ر ئه م که یسه به زووی بپیاارى له نۆبوردنی درا و له پیکه وتنیکی عه ره بی شبعه و ئه مه ریکا میلیتسانه له لایه ن گروپی موقته دا سه در له ناو بوردرا. تاوانبارى سه ره کی ژینۆساید، قانونیاان له تاوانی ئه نفال دامالدا و پزگارکرا. به مجۆره تاوانی ئه نفال خرابه ئه ستۆی هه ندی به رپرسى به عس، به مشیپوه یه ده ولته ی عیراق و سه رۆکه که ی که سیمبۆلی ده ولته ی عیراقه له تاوانی ژینۆساید دوورخرانه وه. له کاتی دادگاییه که دا سکالاکه ران و دیته رانی کورد مافی خۆیان نه درایه، داواکاری گشتی لاواز بوو و لایه نگرى له و روانگانه ی ئامازه یان بۆ کرا، پپوه دیار بوو، دادوهر عه بدوللا عامری لاینه گبری سه دام و به عسیه یه کان بوو، عیراقچیه تی و عه ره بچپیتی راشکاوانه پپوه دیار بوو، بۆیه گه لی دووانی له م پوانگه یه دا. هتد. پاش ئه وه ی سی تاوانباری ئه نفال (تاهیر توفیق یوسف عانی، سابیر عه بدوله زیز حوسین دوری، فه رحان موته لگ سالح جبوری) به واسته و به رتیل یه کیان (تاهیر توفیق عانی) ئازاد کرا، دووانیاان له سزای کوشتن پزگارکران، دوا سه که نندالی ده ستپوه ردان له دادگا هه ولئى پزگارکردنی تاوانبارانی ئه نفالچی سولتان هاشم و حوسین په شیده. به پپی خودی قانونی دادگای عیراقى ده بوايه له 4 ئۆکتۆبه رى سالی 2007 ئه و تاوانبارانه له گه ل تاوانبار عه لی کیمیاوی سزاکه یان